

İlköğretim Okullarındaki Özel Eğitim Sınıflarında Görevli Öğretmenlerin Beden Eğitimi Ders Programı ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Konya İli Örneği)*

Ahmet SANIOĞLU¹ Savaş BÜYÜKKARAGÖZ² Savaş DUMAN¹ Hakan SARI²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarındaki özel eğitim sınıflarında eğitilebilir çocukların beden eğitimi uygulamalarının program, ortam, eğitimci, araç-gereç ve süre gibi tüm eğitimi oluşturan unsurlar açısından incelenmesidir. Bu araştırmanın örneklemini, Konya İli Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı Özel Eğitim Sınıflarında görev yapan 28 Özel Eğitim Sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada Konya il merkezinde bulunan 3 ilçenin ilköğretim okullarındaki özel eğitim sınıf öğretmenleri örneklem grubu olarak belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre; Beden Eğitimi derslerini yürüten öğretmenlerin beden eğitimi branşı öğretmeni olmadıkları, Özel Eğitim Sınıflarında görevli öğretmenlerin yarıya yakını (%47) sekiz haftadan daha fazla hizmet içi eğitim kursuna katıldıklarını belirtmektedir. Bu sonuca göre, hizmet içi kursların bu alanda çalışan ve çalışmak isteyen kişilere zorunlu olmaması kurslara başvuruları azalttığı, kurslarda verilen eğitimin yetersiz olduğu da görüşmelerimiz sonucunda ortaya çıkmaktadır. Özel Eğitim Sınıflarında Beden Eğitimi dersine giren öğretmenlerin büyük çoğunluğu, eğitilebilir çocukların beden ve ruh sağlıklarını koruma yollarını öğrenebilmesi ve geliştirebilmesi için temel alışkanlıklar kazanması ile ilgili genel amacın davranışlarından 'kendi kendine birçok etkinliklerde bulunma isteği uyandırılması' gerektiğini belirtmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Kaynaştırma, Beden Eğitimi.

Assessment of the Views about Physical Education Lesson Program of Teachers from Special Education Classes in Primary Schools

ABSTRACT

The aim of this research is to examine physical education applications of educable children in special education classes in primary schools in terms of factors building up the whole education such as schedule, environment, teacher, equipment and period. The sample of this research is consisted of 28 special education class teachers in charge in special education classes of Konya City National education managements. Special education class teachers in primary schools of 3 counties in Konya City center are determined as the sample group in the research.

According to the findings of the research, teachers in charge with physical education lessons aren't branch teachers and nearly half of the teachers(%47) in special education classes are reported to have taken in-service training courses for more than 8 weeks. Considering this result, in-service training courses' not being obligatory for the people working and wishing to work in this section decreases the applications for the courses and that the education given in the courses is in enough is declared at the end of our contacts. Most of teachers in charge with the physical education lessons in special education classes report that the general aim of educable children' s gaining basic habits in order to learn how to protect and improve physical and spiritual health is to arise the wish of participation in many activities by themselves

Key words: Special Education, Combining, Physical Education

* 11.Ulusal Özel Eğitim Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Konya.

² Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Konya.

GİRİŞ

2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'na göre Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri durumlarındaki olağandışı ayrılıkları nedeniyle, normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4-18 yaş grubundaki çocuklar olarak belirtilmektedir. Bu çocuklara verilecek eğitim hizmeti ise özel eğitim olarak tanımlanmaktadır. Kanundaki tanıma göre, özel eğitim, özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programları ile çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998).

Ülkemizde, ilköğretimde Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar için üç tür eğitim yolu izlenmektedir. Bunlar;

- 1- Kaynaştırma
- 2- Özel Eğitim Okulları
- 3- Özel Eğitim Sınıfları

Kaynaştırma, normal sınıflarda özel gereksinimli öğrencilerin tam zamanlı ya da yarım zamanlı yer almasıdır. Bir başka deyişle kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin gerekli destek hizmet sağlanarak tam zamanlı ya da yarım zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlatıcı eğitim ortamı olan eğitim sınıflarında eğitim görmesidir. Tanımın bu şekilde yapılmış olmasının nedeni ise, kaynaştırmanın öğrencinin yerleştirilme yeri olmasından çok, öğrencinin gereksinimlerinin karşılanacağı ve bu amaca yönelik olarak düzenlenecek ortam olmasıdır (Batu, 1998).

Kırcaali-İftar'a (1992) göre, kaynaştırma gerektiğinde sınıf öğretmenine ve engelli öğrenciye özel eğitim destek hizmetleri sağlanması koşulu ile engelli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesidir.

I.Özel Eğitim Konseyi Toplantısında (1991) özel eğitim hizmetlerinin, engel gruplarına göre oluşturulmuş özel eğitim okullarında yürütülmektedir. Ülkemizde halen görme, işitme, ortopedik, zihinsel engellilerin eğitimi, süreğen hastalığı olanların eğitimi, üstün ve/veya özel yeteneklilerin eğitimi özel eğitim okul ve kurumlarında gerçekleştirilmekte olduğu belirtilmektedir. I.Özel Eğitim Konseyi Toplantısında ayrıca Özel Eğitim Sınıfları ise, normal ilköğretim programını sürdürmede güçlük çeken, zorlanan öğrenciler için ilköğretim okulları bünyesinde açılan sınıflar olarak tanımlanmaktadır. Toplantı da bu sınıflarda yetersiz öğretmen, özel eğitim için gerekli araç-gereç eksikliği, uygunsuz fiziki ortam gibi problemlerin olduğu, sınıfların engelli öğrencilerin isteklerine cevap verecek şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir.

I.Özürülüler Şurasında da belirtildiğine göre, durumu normal akranları ile aynı sınıfta eğitim görmeye uygun olmayan öğrenciler için ilköğretim okullarının bünyesinde engelli öğrenciye hizmet vermek amacı ile özel eğitim sınıfları açılmaktadır.(1)

İlköğretim okullarının beden eğitimi programları teorik açıdan I. Kademe de beden eğitimi ağırlıklı olup, II. Kademe de beden eğitiminin yanı sıra spora daha fazla yer verilmektedir. İlköğretim programlarının uygulamalarına baktığımızda, hem birinci hem de ikinci kademe de beden eğitimi ve sporun birlikte ele alındığı görülmektedir (8). Toksöz' e (11) göre beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığını, beden hareketlerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılanların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyun, jimnastik ve spora dönük alıştırmaya çalışmalarının tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir. Spor ise, beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı, katı kurallarla çevrili bir etkinliktir (3). Doğan' a (4) göre, günümüzde spor, birçok ülkede beden eğitiminin temel bir metodu olarak kullanılmakta ve beden eğitimi çalışmalarının büyük bir bölümü spora dönük amaçlara hizmet etmektedir.

İlhan ve Yavaş' a (6) göre beden eğitimi ve spor Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh, fikir gelişimini sağlamaktır. Oyun, jimnastik, sportif çalışmaların bütünü ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının aracı olarak tanımlanmaktadır. İlköğretim okullarında beden eğitimi dersinin amaçlarının çok iyi hazırlanmış ve çocuk gelişiminin bütün boyutlarını ele alan, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek esneklik özelliklerine sahip eğitim programlarının, çok ortamlı eğitim durumlarında, nitelikli beden eğitimi öğretmenlerince uygulanması ile gerçekleştirilebileceği anlaşılmaktadır (5).Yaylacı (12) araştırmasında, okullarımızda, hareket etme ve oyun oynamanın en doğal olduğu dönem ilköğretim dönemi olduğu, bu dönemin çocuğun yaşam değerini anlamaya başladığı, kendini gerçekleştirme ile kişilik gelişiminin çok yoğun olduğu bir dönem olduğu belirtilmektedir. Çocuk kendisini ve çevresi tanımaya her şeyden önce hareketle başlamaktadır. Dolayısıyla beden eğitimine çocuğun hareket ve oyuna en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, özellikle ilköğretim döneminde başlanması gerektiğini söylemektedir. Çünkü belli bir yaştan önce kazanılmayan hareket, beceri ve spor yapma alışkanlıklarının sonradan edinilmesinin kolay olmadığı söylenebilir.

Çocuklar çevrelerindeki nesnelere keşfederken, hareket, onlar için bir araçtır. İnsan davranışlarında zihinsel ve duygusal alanlar birbirinden sanıldığı kadar bağımsız değildir. Tam tersine, çocuğun psikomotor gelişimi ve davranışları ile bu alanlar arasında sıkı bir ilişki vardır (10).

Özel Eğitim Sınıfları için beden eğitimi dersi öğretim programlarının istenilen amaçlar doğrultusunda bilimsel olarak hazırlanması yeterli görünmemektedir. Çünkü bir programın

güzel hazırlanmış olmasından çok uygulanabilir olması da önemli olabilmektedir. Nitekim ilköğretim okullarında, Beden Eğitimi Programlarının uygulanmasında görevli öğretmenler açısından bazı yetersizlikler gözlenmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, İlköğretim Okullarında Özel Eğitim Sınıflarındaki Eğitilebilir Çocukların beden eğitimi uygulamalarının program, ortam, eğitimci, araç-gereç ve süre gibi tüm eğitimi oluşturan unsurlar açısından incelenmesi, Özel Eğitim Sınıflarında beden eğitimi dersine giren öğretmenlerin olumlu ve olumsuz görüşleri doğrultusunda beden eğitimi ders programının işlevselliğinin belirlenmesi ve bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutmaktır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu araştırma İlköğretim Okullarındaki Özel Eğitim Sınıflarının doğal çevresi içerisinde ve beden eğitimine ayrılan süre araç-gereç, nitelik gibi özellikler açısından ele alındığından kantitatif yaklaşım benimsenerek survey yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Konya İli Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı Özel Eğitim Sınıflarında görev yapan 28 Özel Eğitim Sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Dolayısıyla Konya ili merkezinde bulunan Özel Eğitim Sınıfı olan okullardan basit tesadüfi örneklem yoluyla örneklem grubu seçilmiş ve araştırma örneklemini oluşturulmuştur. Verilerin toplanmasında ilk etapta literatür taraması yapılmış ve özel eğitim sınıfların beden eğitimi programları ile bu derslerin gerçekleştirildiği ortam, araç-gereç incelenerek, bu derslere giren öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Daha sonra ilköğretim özel sınıf öğretmenlerine uygulanacak anket formu geliştirilmiştir.

Hazırlanan anket taslağı S.Ü Eğitim Fakültesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan araştırma görevlileri, öğretim görevlileri ve rehber öğretmenlere uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Daha sonra düzeltilen formlar örneklem grubuna gönderilmiş ve geri dönüşü takip edilmiştir. Anketler geri döndükten sonra elde edilen veriler hazırlanan kod yönergelerine göre, bilgi formlarına işlenmiştir. Hazır hale getirilen bilgiler bilgisayardan yararlanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde anketlerden elde edilen verilerin analizi yapılarak nicel tablolar şeklinde sunulmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Spora Karşı Heveslendirilmesi Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	27	-	1	28
%	96	-	4	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Özel Eğitim Sınıflarında Beden Eğitimi dersine giren öğretmenlerin büyük çoğunluğu, eğitilebilir çocukların beden ve ruh sağlıklarını koruma yollarını öğrenebilmesi ve geliştirebilmesi için temel alışkanlıklar kazanması ile ilgili genel amacın davranışlarından ‘kendi kendine birçok etkinliklerde bulunma isteği uyandırılması’ gerektiğini belirtmektedirler. Bu sonuçlar ışığında ‘kendi kendine birçok etkinliklerde bulunma isteği uyandırılması’ davranışının Özel Eğitim Sınıfının Beden Eğitimi derslerinde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu sonuç ayrıca Beden Eğitimi dersine giren öğretmenlerin programda yer alan ve önemli olan bu davranışı öğrencilere aktarırken oldukça hassas davrandıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Uygun Oyunları Belirleme Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	27	-	1	28
%	96	-	4	100

Tablo 2 incelendiğinde, Eğitilebilir Çocukların uygun oyun ve ritmik hareketleri ile ilgili genel amacın gerçekleştirilmesinde öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%96) eğitilebilir öğrencilere bu davranışı kazandırdıklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla öğretmenlerin uygun oyunları öğrencilere seçip eğitilebilir çocuklara oyunu olanakları çerçevesinde vermeye çalıştıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Potansiyeline Göre Hareketlerin Belirlenme Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	25	1	2	28
%	89	4	7	100

Tablo 3’ de Beden Eğitimi dersine giren öğretmenlerin çoğunluğu (%83) farklı öğrencilere farklı hareketlerin yaptırılması gerektiğini bildirmektedirler. Bu durum, Milli Eğitim Bakanlığı programının genel amacında yer almayan bu davranışın Beden Eğitimi dersine

giren öğretmenler tarafından dikkate alındığını ve farklı öğrencilere farklı hareketlerin yaptırılması gerektiğinin uygulanması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Hizmet-İçi Kurslara Katılma Durumu

	Evet	Kismen	Hayır	Toplam
Frekans	17	-	11	28
%	61	-	39	100

Tablo 4'e göre, İlköğretim Okullarında Özel Eğitim Sınıflarında derse giren öğretmenlerin yarısından fazlası (%61) hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını, öğretmenlerden yarıya yakını ise Milli Eğitimin açmış olduğu hizmet içi eğitim kurslarına katılmadıklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla İlköğretim Okulları Özel Eğitim Sınıflarında Beden Eğitimi dersine giren öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarından elde ettikleri bilgilerle dersleri yürüttükleri, hizmet içi eğitim kurslarına katılmayan öğretmenlerin ise kendi deneyimleri ile dersleri yürüttükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Hizmet İçi Kurslara Katılım Süreleri Durumu

	2 Hafta	4 Hafta	6 Hafta	8 Hafta	Daha Fazla	Toplam
Frekans	2	5	2	-	8	17
%	12	29	12	-	47	100

Tablo 5'e göre, Özel Eğitim Sınıflarında görevli öğretmenlerin yarıya yakını (%47) sekiz haftadan daha fazla hizmet içi eğitim kursuna katıldıklarını belirtmektedir. Bu sonuca göre, hizmet içi kursların bu alanda çalışan ve çalışmak isteyen kişilere zorunlu olmaması kurslara başvuruları azaltmaktadır. Kurslarda verilen eğitimin yetersiz olduğu da görüşmelerimiz sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Hizmet İçi Kurslarda Psikomotor Özellikli Eğitim Alma Durumu

	Evet	Hayır	Toplam
Frekans	12	5	17
%	71	29	100

Tablo 6 incelendiğinde hizmet içi eğitim kursuna katılan 17 öğretmenden dörtte üçü hizmet içi kurslarda psikomotor özellikli eğitim aldıklarını belirtmektedirler. Fakat örnekleme

oluşturan 28 öğretmenden 11 öğretmenin hizmet içi kurslara katılmamaları özel eğitim sınıflarında çok önemli olan psikomotor faaliyetlerin aksamasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu eksikliğin giderilmesi için hizmet içi eğitim kurslarına katılmayan öğretmenlerin kısa süre içinde açılan yeni bir kursa katılmaları gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Enerjilerinin Yönlendirilmesi Durumu

	Evet	Kismen	Hayır	Toplam
Frekans	18	9	1	28
%	64	32	4	100

Tablo 7 incelendiğinde, İlköğretim Okulları Özel Eğitim Sınıflarında derse giren öğretmenlerin çoğunluğu (%64), çocukların beden eğitimi ve ruh sağlıklarını koruma yollarını öğrenebilme ve geliştirebilmesi için temel alışkanlıklar kazanmaları ile ilgili genel amacın davranışlarından çocuklara sıkıntılı anlarındaki zararlı enerjiyi beden eğitimi ile harcayabileceklerinin hissettirilmesi konusunda derslerde yer verdiklerini belirtmektedirler. Tablo 7’ de ayrıca gözlendiği gibi, bazı öğretmenlerin, yöneltilen soruya ‘kısmen’ seçeneğini işaretlemesi çocuklara sıkıntılı anlarındaki zararlı enerjiyi beden eğitimi ile harcayabilecekleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 8. Öğrencilerin Genel Sağlık Durumlarının Ölçümü

	Evet	Kismen	Hayır	Toplam
Frekans	15	12	1	28
%	53	43	4	100

Tablo 8’ de, Eğitilebilir Çocukların beden ve ruh sağlıklarını koruma yollarını öğretebilme ve geliştirebilmeleri için temel alışkanlıklar kazanmaları ile ilgili genel hedefin davranışlarından, öğrencilerin genel sağlık durumlarının bilinmesiyle ilgili olarak özel eğitim sınıf öğretmenlerinin yarısı öğrencilere genel sağlık durumlarının belirlenmesi gerektiğini ve derslerde bu davranışı gerçekleştirdiklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin ayrıca yarıya yakınının (%43) öğrencilerin sağlık durumları hakkında kısmen seçeneğini işaretlemesi bazı öğretmenlerin bu konuya duyarsız kaldıklarını yansıtmaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin Grup Çalışmalarına Katılım Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	18	9	1	28
%	64	32	4	100

Tablo 9' a göre, Eğitilebilir Çocukların beden eğitimi ve ruh sağlıklarını koruma yollarını öğrenebilme ve geliştirebilmesi için temel alışkanlıklar kazanmaları ile ilgili genel amacın davranışlarından sıkıntılı anlarında grup etkinlikleri ile bu sıkıntıyı atabileceklerinin beden eğitimi derslerinde öğretilip öğretilmediği konusunda Özel Eğitim Öğretmenlerinin yarısından fazlası (%64) bu davranışı derslerinde gerçekleştirdiğini belirtmektedirler. Tablo 9'da ayrıca Özel Eğitim Sınıflarında derse giren öğretmenlerin yarıya yakınının (%32) 'kısmen' seçeneğini belirtmeleri grup çalışmaları hakkında bazı öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını yansıtmaktadır.

Tablo 10. Grupla Gezilere Katılma Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	22	6	-	28
%	79	21	-	100

Tablo 10'da görüldüğü gibi, Özel Eğitim Sınıflarındaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerle çevre gezilerine katıldıklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla öğretmenlerin okulların ekonomik sıkıntılarına rağmen çocuklarla grup gezilerine katıldıkları özel gereksinimli çocuklarla yakından ilgilendikleri ve daha iyi bir iletişim kurmaya çalıştıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 11. Öğretmenlerin Grup Oyunları Düzenleme Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	20	5	3	28
%	71	18	11	100

Tablo 11'e göre, öğretmenlerin, çocukların çeşitli sosyal gruplarla etkinliklerde bulunabilmeleri ile ilgili genel amacın davranışlarından olan grup oyunlarının düzenlenmesi ile ilgili olarak çoğunluğu beden eğitimi derslerinde bu davranışı gerçekleştirdiklerini belirtmektedirler. Grup oyunları sayesinde çocukların birbirleriyle iletişim kurmada daha aktif oldukları, kendilerine güven ve cesaret duygusunun daha çabuk geliştiği belirtilmektedir.

Tablo 12. Müzikle Ritmik Çalışmalar Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	14	4	10	28
%	50	14	36	100

Tablo 12 incelendiğinde, Özel Eğitim Sınıflarındaki çocukların uygun oyun ve ritmik hareketleri öğrenebilmeleri ile ilgili genel amacın davranışlarından derslerde sesin eşlik ettiği ritmik çalışmalara yer verilmesi hakkındaki soruya öğretmenlerin yarısı müzikle ritmik çalışmalar yaptırdıklarını, yarıya yakınının ise bu tür çalışmalar yaptırmadıklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla bu tür davranışın daha uygulanabilir hale getirilmesi gerektiği yorumu yapılabilir.

Tablo 13. Öğrencilerin Fiziki Yapılarının Tespit Durumu

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Frekans	16	6	6	28
%	58	21	21	100

Tablo 13' de eğitilebilir çocukların denge, yürüyüş, büyük ve küçük adalelerinin geliştirilmesi gibi tüm psiko-motor gelişiminin sağlanması ve daha etkin olabilmesi ile ilgili olarak belirtilen hedeflerden hareketlerin yaptırılmasına başlamadan önce çocuklara bedenlerini tanımaları ve beden üyelerinin fonksiyonlarını öğrenmeleri konusunda beden alıştırmaları yaptırılmasının öğretilip öğretilmediği konusunda öğretmenlerin yarısından fazlası bu davranışı derslerinde sağladıklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla öğretmenlerin bu konuda duyarlı olması öğrencilerin kendilerini tanımada daha aktif olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin çoğunun engelli öğrencilerle ilgili bilgilere sahip oldukları ve bunun da onların olumlu tutum kazanmalarında etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Beden eğitimi ders programının işlevselliğinin belirlenebilmesi amacıyla uygulanan ölçek sorularına verilen tepkilere bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun beden eğitimi branşı öğretmeni olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hizmet içi eğitim kurslarından yararlanmaları engelli çocukların eğitiminde öğretmenlerin olumlu bir tutum sergiledikleri yorumu yapılabilir. Öğretmenlerin üçte ikisine yakınının ise, hizmet içi eğitim kurslarında psiko-motor özellikli eğitimden yararlandıkları ama

yine de öğretmenlerin beden eğitimi derslerini kendi deneyimleri ile yürüttükleri, engelli çocuklarla ilgili bilgilerinin yeterli düzeyde olmadıkları ve bu bilgi eksikliklerini belli bir yıl öğretmenlik hizmetleri yılında da gidermek için bir fırsat bulamadıkları, bilsalar bile Milli Eğitim Bakanlığı, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığının düzenlediği Hizmet İçi Eğitim Programlarının çok sık gerçekleşmediği göze çarpmaktadır.

Bu veriler ışığında, beden eğitimi ders programının engelli çocuklara uygulanabilirliği konusunda programın işlevselliğini kazandırabilecek stratejik öneriler aşağıdaki gibidir.

- 1- Özel Eğitim Sınıflarında eğitilebilir çocukların beden eğitimi derslerine bu alanda yetişmiş olan branş öğretmenlerinin girmesi gerekir.
- 2- Milli Eğitim tarafından düzenlenen hizmet içi eğitim kurslarının yıl içerisinde sayısı artırılarak özel eğitim sınıflarındaki öğretmenlerin bu kurslara katılması sağlanmalıdır.
- 3- Beden Eğitimi öğretmenliği branşında yetişen öğretmenlere engelli çocukların psiko-motor gelişim ve ölçekler konularını kapsayan dersler lisans programında detaylı bir şekilde sadece teorik olarak değil pratikte de verilmelidir.
- 4- Özel Eğitim sınıflarında beden eğitimi derslerinin amaçlanan düzeyde verimli olabilmesi için, ilgili birimlerce gerekli ortam düzenlemeleri yapılmalı ve araç-gereç temin edilmelidir.
- 5- Özel Eğitim sınıflarında gerekli ortam ve araç-gerecin temini için bütçeden özel bir ödenek ayrılmalıdır.
- 6- Bu konuda daha güncel bilgiler içeren kaynaklardan faydalanılması ve toplumsal olarak ne durumda olduğumuzun farkında olunması gerektiği konusunda toplumsal kuruluşlar işbirliği yapmalıdır.
- 7- Devlet ve sivil toplum örgütlerinin birlikteliği sağlanarak devlet ve özel kuruluşlara ait olan medyanın bu konuda bilinçli programlar yapmalarının teşvik edilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- 1- Başbakanlık Özürlüler Dairesi Başkanlığı (1999) "I. Özürlüler Şurası-Çağdaş Toplum, Çağdaş Yaşam ve Özürlüler" Ankara: TAKAV Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
- 2- Batu, S. (1998) "Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri" Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü Yayınları.

- 3- Demirpolat, A. (1988) “Beden Eğitimi ve Spor İlişkisi” Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları, Ankara: TED Yayınları.
- 4- Doğan, Y. (1979) “Türk Spor Tarihi” İstanbul: Eko Matbaası.
- 5- Fidan, N; Erden, M. (1992) “Eğitime Giriş” Ankara: Feryal Matbaacılık.
- 6- İlhan, A; Yavaş, M (1996) “Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri” Bursa: Melisa Matbaası.
- 7- Kırcaali-İftar, G (1992) “Özel Eğitimde Kaynaştırma” Eğitim ve Bilim,16:45-50
- 8- M.E.B (1995) “İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları” İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- 9- Özsoy, Y; Özyürek, M; Eripek S (1998) “Özel Eğitime Giriş” Ankara: Karatepe Yayınları.
- 10- Tamer, K (1988) “Beden eğitimi ve Oyun Öğretimi” Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- 11- Toksöz, İ (1991) “Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi IV” Edirne: Ders Notları.
- 12- Yaylacı, F (1998) “İlköğretim Okulları Beden Eğitimi Dersi Program ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi” Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.